

Sygn. akt VI P 126/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 maja 2014 roku

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi - Południe w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący: SSR Monika Roslan-Karasińska

Protokolant: Agnieszka Łumińska

po rozpoznaniu w dniu 12 maja 2014 r. na rozprawie w Warszawie

sprawy z powództwa B. K.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o diety za podróże zagraniczne

- zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz B. K. tytułem diet za podróże zagraniczne kwotę 27.019,63 zł (dwadzieścia siedem tysięcy dziewiętnaście złotych 63/100) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 lipca 2007r. do dnia zapłaty;
- wyrokowi w punkcie 1 nadaje rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 3.876,26 zł (trzy tysiące osiemset siedemdziesiąt sześć złotych 26/100);
- nakazuje pobrać od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa - Kasy Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie kwotę 853,41 zł (osiemset pięćdziesiąt trzy złote 41/100) tytułem zwrotu kosztów opinii biegłego;
- koszty opinii biegłego w pozostałej części przejmuje na rachunek Skarbu Państwa;
- zasądza od strony pozwanej (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki B. K. łącznie kwotę 1.062,00 zł (jeden tysiąc sześćdziesiąt dwa 00/100) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt VI P 126/14

UZASADNIENIE

B. K. w dniu 28 lipca 2007r. nadała w urzędzie pocztowym pozew przeciwko (...) spółce akcyjnej w W. o zapłatę zaległych diet za służbowe podróże zagraniczne w wysokości 45.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 1 lipca 2004r. do dnia zapłaty oraz zaległego dodatku stażowego w wysokości 14.533,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 1 lipca 2004r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazywała, że od 12 września 1973r. jest zatrudniona w (...) S.A. Oddział Centrum. Od 1 kwietnia 2004r. zaczął obowiązywać Protokół Dodatkowy nr 1 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy, który zawierał niekorzystne dla konduktorów zmiany zasad rozliczania podróży zagranicznych. Zamiast diet za służbowe podróże zagraniczne konduktorzy mieli otrzymywać kwoty ryczałtowe za każdą podróż. W związku z powyższym powódka w dniu 24 kwietnia 2004r. otrzymała aneks nr (...) do umowy o pracę, ale zamieściła na nim adnotację, że nie zgadza się na krzywdzące zmiany. Mimo to pracodawca od 1 kwietnia 2004r. zastosował

wobec powódki nowy ryczałtowy system wynagradzania za podróże służbowe, ignorując protesty i wezwania do zapłaty kwot należnych. Z kolei wynagrodzenie zasadnicze powódki jest obliczane na podstawie przydzielonej stawki zaszeregowania oraz czasu poświęconego na wykonanie poszczególnych zadań. Do tego czasu zalicza się np. dyżury, szkolenia, opóźnienia pociągów, nie wlicza się zaś odbytych przez pracownika podróży służbowych. Na podstawie tak ustalonego wynagrodzenia zasadniczego obliczany jest dodatek stażowy. W chwili składania pozwu przysługiwał on powódce w wysokości 33% wynagrodzenia zasadniczego. Kwoty dodatku obliczone we wskazany sposób były niskie i tak, np. w październiku 2004r. dodatek stażowy wyniósł 16,56 zł. Z kolei w styczniu, lutym, marcu i kwietniu 2005r. zarówno wynagrodzenie, jak i dodatek stażowy wyniosły 0,00 zł. Według powódki dodatek stażowy powinien być wyliczony zgodnie z comiesięczną rzeczywistą ilością godzin pracy i stawką zaszeregowania, jaka przysługuje za godzinę pracy (pozew z dnia 27 lipca 2007r. - k. 1 - 4).

W toku postępowania powódka wielokrotnie dokonywała modyfikacji żądanych kwot. Ostatecznie na rozprawie w dniu 15 marca 2011r. pełnomocnik powódki żądał zasądzenia od pozwanego diet za podróże zagraniczne w wysokości wyliczonej przez biegłą sądową, tj. 27.019,63 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz wyrównania wynagrodzenia i dodatku stażowego za 2007r. o kwotę 13.992,45 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie, powyżej wskazanych kwot pełnomocnik powódki cofnął pozew wraz ze zrzeczeniem się roszczenia (protokół rozprawy w dniu 15 marca 2011r. - k. 522 – 523).

(...) S.A. w W. wnosił o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pełnomocnik strony pozwanej wskazywał, że roszczenie B. K. nie ma podstaw prawnych. Zasady wypłaty dodatku stażowego określa w spółce § 9 Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy. Z kolei kwestia diet dla konduktorów za podróże służbowe na obszarze kraju i poza granicami kraju jest uregulowana w pkt 6 Protokołu Dodatkowego Nr 1 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy. Wskazane akty prawne zostały wprowadzone zgodnie z prawem, podpisane przez pracodawcę i organizacje związkowe działające w (...) S.A., a także zarejestrowane w Okręgowym Inspektoracie Pracy. Treść (...) nigdy nie była kwestionowana, a podnoszona przez powódkę okoliczność wycofania przez (...) podpisu pod Regulaminem Pracy, nie ma znaczenia dla niniejszej sprawy. Wynika to z tego, że dodatek stażowy i diety konduktorskie są uregulowane w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy. W aneksie nr (...) do umowy o pracę B. K. nie wyraziła zgody na zastosowanie zapisu ujętego w § 1, a ten dotyczy miejsca wykonywania pracy (odpowiedź na pozew z dnia 14 września 2007r. – k. 25 – 26).

Na rozprawie w dniu 15 marca 2011r. pełnomocnik (...) S.A. w związku z treścią opinii biegłej sądowej zgłosił zarzut potrącenia z roszczenia powódki nadpłaconej kwoty wskazanej przez biegłą sądową na stronie 17 opinii (protokół rozprawy w dniu 15 marca 2011r. – k. 523).

Pełnomocnik powódki podniósł zarzut przedawnienia kwot nadpłaconych przez pozwanego w latach 2004, 2005 i 2006 (protokół rozprawy w dniu 15 marca 2011r. – k. 523).

Wyrokiem z dnia 29 marca 2011r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

1. zasądził od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz B. K.:

a) tytułem diet za podróże zagraniczne kwotę 27.019,63 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 lipca 2007r. do dnia zapłaty;

b) tytułem wyrównania wynagrodzenia i dodatku stażowego kwotę 4.051,90 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 lipca 2007r. do dnia zapłaty;

2. oddalił powództwo o wyrównanie wynagrodzenia i dodatku stażowego o kwotę 9.940,55zł;

3. umorzył w pozostałym zakresie powództwo o diety za podróże zagraniczne oraz o wyrównanie wynagrodzenia i dodatku stażowego;
4. wyrokowi w punkcie 1 nadał rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 3.876,26 zł;
5. zniósł wzajemnie koszty procesu;
6. nakazał pobrać od pozwanego (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – kasy Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie kwotę 520,79 zł tytułem zwrotu kosztów opinii biegłego;
7. koszty opinii biegłego w pozostałej części przejął na rachunek Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy wskazał, iż powództwo o diety za podróże zagraniczne zasługiwało na uwzględnienie w całości, zaś żądanie wyrównania wynagrodzenia i dodatku stażowego w części. Sąd podkreślił, iż zasadniczą kwestią w sprawie były zasady wynagradzania powódki przed i po 1 kwietnia 2004r. Wprowadzenie zmian Protokołem Dodatkowym Nr 1 do (...) w części dotyczącej dodatku stażowego, wynagrodzenia i diet za podróże zagraniczne było dla konduktorów mniej korzystne, zaś dodatek stażowy i wynagrodzenie po 1 kwietnia 2004r. również był ustalony dla konduktorów na poziomie mniej korzystnym. Pozwany chcąc wprowadzić powyższe zmiany, powinien był dokonać wypowiedzenia dotychczasowych warunków płacy. Nie dotyczyło to podwyższenia powódce stawki wynagrodzenia godzinowego do kwoty 6,90 zł. Wskazana zmiana była bowiem dla pracownika korzystna. Strona pozwana na rozprawie w dniu 15 marca 2011r. zgłosiła zarzut potrącenia, który był w ocenie Sądu Rejonowego uzasadniony. Strona powodowa nie kwestionowała możliwości dokonania potrącenia, kiedy biegła sądowa w dokonanych wyliczeniach stwierdziła nadpłatę na rzecz powódki, ale podniosła zarzut przedawnienia roszczenia o te należności, które zostały do potrącenia przedstawione. Sąd nie podzielił stanowiska, że przedawnienie nastąpiło, ponieważ zapłaty kwot nadpłaconych pozwana spółka może się domagać od powódki wyłącznie na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Roszczenie tego typu jest roszczeniem jedynie związanym ze stosunkiem pracy, w konsekwencji czego art. 291 § 1 i 2 k.p. nie ma zastosowania. Zgodnie zaś z regulacjami Kodeksu cywilnego należy zastosować 10 – letni termin przedawnienia, liczony od dnia kiedy roszczenie stało się wymagalne. W przedmiotowej sprawie termin przedawnienia jeszcze nie upłynął, wobec czego należało dokonać potrącenia kwoty nadpłaconej powódce i niedopłaty oraz zasądzić od pozwanego na rzecz powódki różnicę, tj. kwotę 4.051,90 zł wraz z ustawowymi odsetkami (wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi - Południe VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 marca 2011r. – k. 517).

Wyrok został zaskarżony przez obie strony (apelacja strony powodowej z dnia 6 maja 2011r. – k. 568; apelacja strony pozwanej z dnia 5 maja 2011r. – k.552).

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 21 grudnia 2011r.:

1. zmienił zaskarżony wyrok w pkt 1 a) oraz w pkt 4 i powództwo oddalił;
2. oddalił apelację pozwanej w pozostałej części;
3. oddalił apelację powódki;
4. zmienił zaskarżony wyrok w pkt. 6 w ten sposób, że koszty opinii biegłego sądowego przejmuje na rachunek Skarbu Państwa;
5. nakazał Kasie Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe zwrot stronie pozwanej kwoty 500 zł tytułem uiszczonej zaliczki;
6. nie obciążył powódki zwrotem kosztów zastępstwa prawnego strony pozwanej w zakresie oddalonego powództwa.

Sąd Okręgowy uwzględnił apelację strony pozwanej w zakresie zasądzonych diet za podróże zagraniczne i nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności. W pozostałym zakresie apelacja podlegała oddaleniu. Rozpoznając apelację strony pozwanej Sąd miał na uwadze uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2008r. zgodnie z którą, kierowca transportu międzynarodowego odbywający podróże w ramach wykonywania umówionej pracy i na określonym w umowie obszarze jako miejsce świadczenia pracy nie jest w podróży służbowej w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p. (II PZP 11/08 OSNCP 2009/13-14/166). Zdaniem Sądu praca konduktorów świadczących jak powódka pracę na rzecz strony pozwanej jest typową pracą pracownika mobilnego w rozumieniu cytowanej wyżej uchwały Sądu Najwyższego. Nie ma zatem możliwości potraktowania powódki, jako pracownika, któremu należne są diety za podróże zagraniczne. Sąd Okręgowy wskazał ponadto, iż nie jest uzasadniona apelacja strony pozwanej w zakresie zasądzanego przez Sąd Rejonowy wyrównania wynagrodzenia i dodatku stażowego powódki, bowiem Sąd Rejonowy opierając się na dowodzie z opinii biegłego sądowego, prawidłowo wskazał w uzasadnieniu wyroku motywy rozstrzygnięcia i kwoty jakie należały się powódce za sporny okres. Wskazał ponadto, iż Sąd Rejonowy prawidłowo przeprowadził rozważania co do skuteczności złożenia powódce propozycji nowych zasad wynagradzania po 1 kwietnia 2004r. zawartych w aneksie nr (...) oraz skutków odmowy zaakceptowania przez powódkę (jako jedynej spośród konduktorów) postanowień tego aneksu. Prawidłowo też Sąd Rejonowy dostrzegł różnice w zakresie uregulowania zasad wypłaty wynagrodzenia i dodatku stażowego przed i po 1 kwietnia 2004r. Dokonał ponadto prawidłowej interpretacji art. 291 k.p. i trafnie nie uwzględnił zarzutu przedawnienia złożonego na rozprawie w dniu 15 marca 2011r. Natomiast odnośnie apelacji pełnomocnika powódki Sąd Okręgowy uznał ją za bezzasadną i stanowiącą polemikę z prawidłowymi ustaleniami i rozważaniami Sądu Rejonowego w kwestii możliwości wzajemnego potrącenia i zastosowanego przez Sąd Rejonowy okresu przedawnienia możliwości dochodzenia roszczenia (wyrok Sądu Okręgowego Warszawa - Praga VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 grudnia 2011r. – k. 657).

Powódka zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną w punkcie 1 i 3, tj. w części zmieniającej wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie w punkcie 1a) i punkcie 4 i oddalającej powództwo oraz oddalającej apelację strony powodowej od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie z dnia 29 marca 2011r. (skarga kasacyjna strony powodowej z dnia 5 kwietnia 2013r. – k. 677).

W wyroku z dnia 16 kwietnia 2013r. **Sąd Najwyższy** uchylił zaskarżony wyrok w pkt 1, 3 i 4 oraz przekazał sprawę do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego Sądowi Okręgowemu Warszawa – Praga w Warszawie.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że skarga kasacyjna okazała się mieć uzasadnione podstawy. W ocenie Sądu Najwyższego zasadny był zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., gdyż Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku nie odniósł się wprost do kwestii wprowadzenia nowych warunków wynagrodzenia, które zostały wdrożone bez akceptacji powódki i poza trybem wypowiedzenia zmieniającego. Wskazał także, iż w zaskarżonym wyroku błędnie przyjęto, że problem diet za podróże zagraniczne można rozstrzygnąć przyjmując, że praca konduktorów jest typową pracą pracownika mobilnego, ponieważ w akcie wewnątrzzakładowym określone zostały świadczenia (diety) z tego tytułu. Zdaniem Sądu Najwyższego w tym zakresie pozostaje do rozstrzygnięcia problem wysokości wynagrodzenia oraz dodatku stażowego, jak również kwestia ustalenia podstawy prawnej dochodzonych przez powódkę roszczeń. Natomiast w zakresie liczenia biegu terminów przedawnienia roszczenia nienależnie wypłaconego powódce Sąd Najwyższy wskazał, iż konieczne jest rozstrzygnięcie o tym, czy powódka była bezpodstawnie wzbogacona i czy zasadny był zarzut potrącenia. W tym kontekście Sąd Najwyższy podał, iż roszczenie pracodawcy o zwrot nienależnie pobranych przez powódkę kwot wynagrodzenia za pracę jest roszczeniem ze stosunku pracy i ma w tym przypadku zastosowanie 3 – letni termin przedawnienia przewidziany w art. 292 § 2 k.p. w zw. z art. 120 k.c. i art. 300 k.p. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2013r. – k.738).

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 13 grudnia 2013r.:

1. uchylił zaskarżony wyrok w punkcie 1a), w punkcie 4 i punkcie 6, przekazując sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie;
2. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, iż zasądził od pozwanego (...) spółki akcyjnej na rzecz powódki B. K. kwotę 9.940,55 zł tytułem wyrównania wynagrodzenia i dodatku stażowego;
3. nie obciążył pozwanego kosztami postępowania kasacyjnego, w tym kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez powódkę;
4. koszty zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą zniósł między stronami;
5. pozostawił do rozstrzygnięcia Sądowi Rejonowemu koszty dotyczące opinii biegłego.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał, iż zgodnie z treścią art. 386 § 4 k.p.c. Sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżone orzeczenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie orzeczenia wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Uwzględniając wskazania Sądu Najwyższego w zakresie konieczności ustalenia podstawy prawnej dochodzonych przez powódkę należności z tytułu przysługujących jej diet za podróże zagraniczne, Sąd Okręgowy uznał, iż z uwagi na potrzebę przeprowadzenia w tej kwestii dodatkowego postępowania dowodowego zachodziła konieczność uchylenia w tym zakresie (punkt 1a)) wyroku Sądu Rejonowego do ponownego rozpoznania. Konsekwencją uchylenia wyroku w punkcie 1a) było także jego uchylenie w punkcie 4, w którym nadano zaskarżonemu wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności, to natomiast skutkowało koniecznością uchylenia wyroku w punkcie 6, czego rezultatem było pozostawienie Sądowi Rejonowemu do rozstrzygnięcia o kosztach opinii biegłego z zakresu rachunkowości (wyrok Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 grudnia 2013 roku – k.772).

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

B. K., w dniu 12 września 1973r. została zatrudniona w (...) spółce akcyjne w W. i kolejno w czasie zatrudnienia wykonywała pracę konduktora wagonów sypialnych, wagonowej, robotnika i znów konduktora wagonów sypialnych (dowód: świadectwo pracy z 28 września 2007r. – k. 9 część C a/o, zaświadczenie z 2 kwietnia 2008r. – k. 121).

W marcu 2003r. pracodawca poinformował powódkę, że z dniem wejścia w życie (...) S.A. oraz nowej Tabeli Zaszeregowania Stanowisk Pracy jej wynagrodzenie zasadnicze będzie wynosiło 5,63 zł/godzinę (dowód: pismo (...) S.A. z dnia 27 marca 2003r. – k. 156 część B a/o).

W dniu 5 listopada 2003r. został zawarty Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy dla pracowników (...) S.A. (zwany dalej: (...)), który zaczął obowiązywać od dnia 1 stycznia 2004r. W jego treści określono możliwe formy wynagradzania pracowników oraz uregulowano ich prawo do dodatków, w tym do dodatku stażowego (§7 i §9). Zgodnie z §9 dodatek stażowy przysługiwał w wysokości 5% wynagrodzenia zasadniczego, ustalonego w umowie o pracę, po przeprowadzeniu pełnych pięciu lat kalendarzowych w (...) S.A. i miał być powiększany o 1% po przepracowaniu każdego kolejnego, pełnego roku kalendarzowego. Nadto przewidziano, że pracownikom wykonującym zadania służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałym miejscem pracy, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową analogicznie jak dla pracowników sfery budżetowej w wysokości i na zasadach określonych przez właściwy organ administracji państwowej uprawniony do wydawania aktów prawnych w tym zakresie (§14) (dowód: (...) z załącznikami – k. 39 – 57).

Zgodnie ze wskazanymi zapisami B. K. z dniem 1 stycznia 2004r. nabyła prawo do dodatku stażowego w wysokości 30% powiększanego o 1% podstawy wymiaru za każdy kolejny pełny rok kalendarzowy przepracowany w spółce. Stawka wynagrodzenia zasadniczego powódki po 1 stycznia 2004r. pozostała bez zmian i nadal wynosiła 5,63 zł/godzinę (dowód: pismo (...) S.A. z 16 stycznia 2004r. – k. 166 część B a/o ; pismo (...) S.A. z dnia 9 stycznia 2004r. – k. 165 część B a/o).

W dniu 15 marca 2004r. został zawarty Protokół Dodatkowy Nr 1 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy, którego postanowienia weszły w życie z mocą obowiązującą od 1 kwietnia 2004r. Na jego mocy dokonano zmian w (...) między innymi w części dotyczącej zasad przyznawania konduktorom innych dodatkowych składników (§10 (...)). Przewidywał on, że za obsługę relacji objętych rocznymi rozkładami jazdy konduktorom przysługuje wynagrodzenie ryczałtowe określone w załączniku nr 3 do Układu składające się z podstawowego wynagrodzenia ryczałtowego; wynagrodzenia wraz z dodatkiem, o którym mowa w art. 151¹ § 1 k.p. zastąpionego ryczałtem odpowiadającym przewidywanemu wymiarowi pracy w godzinach nadliczbowych oraz dodatku do wynagrodzenia za pracę w porze nocnej, zastąpionego ryczałtem, którego wysokość odpowiada przewidywanemu wymiarowi pracy w porze nocnej.

Poza wskazanym wynagrodzeniem ryczałtowym za obsługę relacji ujętych w rocznych rozkładach jazdy, konduktorom nie przysługiwały inne dodatkowe składniki wynagrodzenia, z wyjątkiem mających formę prowizji dodatkowych składników określonych w § 10 ust. 7 Układu oraz premii uznaniowych, nagród jubileuszowych, odpraw emerytalnych lub rentowych, świadczeń socjalnych i innych świadczeń pieniężnych ujętych w § 10 ust. 8 Układu. Z kolei wykonywanie prac nie związanych z obsługą relacji objętych rocznymi rozkładami jazdy (np. jazdy nadzwyczajne, konwojowanie wagonów do (...), „podsyłki” wagonów do i ze stacji macierzystej, jazdy próbne, dyżury itp.) uprawniało konduktorów do wynagrodzenia zasadniczego uwzględniającego ilość przepracowanych godzin oraz stawki osobistego zaszerogowania, jak również do innych dodatkowych składników wynagrodzenia zgodnie z § 8 i 9 Układu (dowód: Protokół Dodatkowy Nr 1 do (...) k. 58 – 66).

Od 1 kwietnia 2004r. Protokół Dodatkowy Nr 1 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy wprowadził także zmianę zasad przyznawania konduktorom diet za dobę podróży służbowej na obszarze kraju i poza jego granicami. Zmieniony § 14 ust. 2 Układu przewidywał dla konduktorów diety wypłacane w złotych w wysokości diety z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju przysługującej pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce organizacyjnej (dowód: Protokół Dodatkowy Nr 1 do (...) k. 61).

W dniu 29 kwietnia 2004r. w związku z wprowadzonymi zmianami B. K. otrzymała do podpisu aneks nr (...) do umowy o pracę. W jego treści zaproponowano powódce, aby od dnia 1 kwietnia 2004r. miejscem wykonywanej pracy był obszar statutowej działalności gospodarczej spółki, tj. terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i poza jej granicami). Dodatkowo przyznano powódce stawkę wynagrodzenia godzinowego w wysokości 6,90 zł oraz wskazano, że składniki wynagrodzenia oraz dodatki będą przyznawane zgodnie z postanowieniami Protokołu Dodatkowego Nr 1 do (...). Wszyscy konduktorzy, za wyjątkiem B. K. zaakceptowali proponowane zmiany, przy czym B. K., podpisując wskazany dokument zastrzegła, iż nie wyraża zgody na zastosowanie §1 aneksu. Pozwany (...) S.A. nie ustosunkował się do w/w adnotacji i przyjął, że powódka wyraziła zgodę na zaproponowane jej warunki. Od dnia 1 kwietnia 2004r. do chwili zakończenia stosunku pracy wynagrodzenie, dodatek stażowy i diety z tytułu podróży służbowych były wyliczane powódce wedle zasad wprowadzonych Protokołem Dodatkowym Nr 1 do (...) (dowód: zeznania K. S. – k. 317; aneks nr (...) do umowy o pracę – k. 169 część B a/o; zeznania B. K. – k. 314 – 316; karta zarobkowa powódki za 2004r. – k. 216 – 217; karta zarobkowa powódki za 2005r. – k. 170 – 171; karta zarobkowa powódki za 2006r. – k. 214 – 215; karta zarobkowa powódki za 2007r. – k. 218 – 219; paski wynagrodzeń – k. 172 – 195).

W wyniku stosowania zapisów Protokołu Dodatkowego Nr 1 B. K. otrzymywała diety z tytułu podróży zagranicznych obliczone w PLN. Gdyby pracodawca w dalszym ciągu po 1 kwietnia 2004r. obliczał je wedle reguł określonych w pierwotnej wersji Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy, to powódka nie otrzymała pełnej należności z tego tytułu w łącznej kwocie 27.019,63 zł, na którą składają się: kwota 5.306,44 zł za 2004r., kwota 8.513,81 zł za 2005r., kwota 7.121,44 zł za 2006r. i kwota 6.077,94 zł za 2007r. (dowód: opinia biegłej sądowej z 31 maja 2010r. – k. 356 - 393).

Wynagrodzenie zasadnicze i dodatek stażowy powódki wyliczone przez stronę pozwaną po 1 kwietnia 2004r. i faktycznie wypłacone w latach 2004, 2005 i 2006 były wyższe niż to, co pracodawca przewidział w pierwotnej wersji Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy. W roku 2004 B. K. otrzymała o 1.974,98 zł więcej niż należałoby się w oparciu o zapisy (...) wprowadzone w dniu 1 stycznia 2004r. Podobnie było w 2005 roku, kiedy powódka otrzymała nadpłatę w wysokości 5.575,77 zł i w 2006 roku, gdy nadpłata wyniosła 2.389,80 zł. Z kolei za 2007 rok pracodawca stosujący

Protokół Dodatkowy Nr 1 do (...) zapłacił B. K. o 13.992,45 zł mniej niż to, co byłoby powódce należne w oparciu o pierwotną wersję Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy (dowód: opinia biegłej sądowej z 31 stycznia 2011r. – k.432 – 462).

B. K. w listopadzie 2006r. skierowała do Prezesa Zarządu (...) S.A. pismo, w którym zwróciła uwagę na nieprawidłowości w spółce, w tym m.in. poruszyła kwestię wysokości diet zagranicznych (dowód: pismo B. K. z 6 listopada 2006r. – k. 86 – 87). Wobec braku odpowiedzi w dniu 28 grudnia 2006r. sporządziła kolejne pismo (dowód: monit z 2 grudnia 2006r. – k. 88). Następnie w dniu 5 lutego 2007r. i 5 marca 2007r. powódka wystąpiła do pracodawcy z wezwaniem do zapłaty (dowód: wezwanie do zapłaty z 5 lutego 2007r. – k. 202 część B a/o; wezwanie do zapłaty z 5 marca 2007r. – k. 92). Pracodawca reprezentowany przez dyrektora Oddziału Centrum K. P. pismem z dnia 27 lutego 2007r. powiadomił o prawidłowym wypłacaniu powódce należnych diet, a następnie pismem z dnia 27 marca 2007r. powiadomił powódkę, że wysokość wynagrodzenia jest ustalana na podstawie Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy (dowód: pismo z 27 lutego 2007r. – część B a/o; pismo z 27 marca 2007r. – k. 94).

Państwowa Inspekcja Pracy w latach 2004 – 2007 trzykrotnie dokonywała kontroli w (...) S.A. Zakres kontroli w roku 2004 obejmował m.in. wypłatę wynagrodzenia za pracę, kary za naruszenie dyscypliny pracy, równe traktowanie w zatrudnieniu oraz rozwiązanie stosunku pracy. Kolejna kontrola w 2005r. dotyczyła tematyki kar porządkowych, urlopów wypoczynkowych i rozwiązania stosunku pracy, zaś w 2006r. kontrolą objęto urlopy pracownicze (dowód: pismo PIP z 7 listopada 2008r. – k. 265; dokumentacja kontrolna PIP nr rej. (...)/ (...) – k. 266).

Umowa o pracę została rozwiązana na mocy porozumienia stron z dniem 28 września 2007r. w związku z nabyciem przez powódkę uprawnień emerytalnych (dowód: pismo powódki z 20 marca 2007r. – k. 1 część C a/o; pismo (...) S.A. z 28 marca 2007r. – k. 2 część C a/o).

Powyższy stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów z dokumentów, a częściowo na podstawie zeznań powódki i prezesa zarządu (...) S.A. oraz w oparciu o dwie opinie biegłej sądowej I. D..

Zeznania powódki i przesłuchanego w charakterze strony pozwanej K. S. Sąd ocenił jako wiarygodne. W zasadniczej części złożone zeznania znalazły potwierdzenie w dowodach z dokumentów, a tam, gdzie strony wskazywały na okoliczności nieudokumentowane, nie było podstaw, by zeznania kwestionować. Podkreślić jednak należy, że K. S. w niewielkim tylko zakresie dysponował wiedzą pozwalającą ustalić okoliczności istotne w sprawie. Wynikało to z tego, iż Prezesem Zarządu (...) S.A. został od marca 2009r., a nigdy wcześniej nie był ze spółką w żaden sposób związany. Również zeznania B. K. tylko częściowo posłużyły Sądowi za podstawę ustaleń faktycznych, gdyż powódka zeznając w części wskazywała na okoliczności dla sprawy istotne. Częściowo jej zeznania odwoływały się do faktów nie mających znaczenia w sprawie i w tym zakresie Sąd nie czynił ich podstawą tego, co zostało ustalone.

Opinie biegłej sądowej I. D. Sąd ocenił jako rzetelne i wyczerpujące. Podkreślić jednak należy, iż istotne dla Sądu było tylko to, co biegła wyliczyła w związku z tezą dowodową, a nie to, co opisywała we wstępnej części opinii i co poddawała ocenie. Oceny dokonuje Sąd orzekający w sprawie, a biegła z zakresu księgowości może dokonać obliczeń.

Strona pozwana zgłaszała zastrzeżenia do opinii biegłej, z tym że zarzuty nie dotyczyły strony rachunkowej i poczynionych wyliczeń, ale odnosiły się do przyjęcia przez biegłą innej niż pozwana zasady, wedle której powinny być naliczone należne powódce wynagrodzenie, dodatek stażowy i diety z tytułu służbowych podróży zagranicznych. Jak wskazano zasada jest jednak ustalana przez Sąd, a biegła stosując ją, czyni wyliczenia. Tym wyliczeniom w przedmiotowej sprawie nie można niczego zarzucić, dlatego Sąd ocenił je jako prawidłowe i na ich podstawie dokonał ustaleń faktycznych.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 13 grudnia 2013r., zgodnie z dyspozycją Sądu Najwyższego, zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, iż zasądził od pozwanego (...) S.A. na rzecz powódki B. K. kwotę 9.940,55 zł

tytułem wyrównania wynagrodzenia i dodatku stażowego. Natomiast, uwzględniając wskazania Sądu Najwyższego w zakresie konieczności ustalenia podstawy prawnej dochodzonych przez powódkę należności z tytułu przysługujących jej diet za podróże zagraniczne, Sąd Okręgowy uznał, iż z uwagi na potrzebę przeprowadzenia w tej kwestii dodatkowego postępowania dowodowego zachodziła konieczność uchylenia w tym zakresie (punkt 1a)) wyroku Sądu Rejonowego do ponownego rozpoznania. Konsekwencją uchylenia wyroku w punkcie 1a) było także jego uchylenie w punkcie 4, w którym nadano zaskarżonemu wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności, to natomiast skutkowało koniecznością uchylenia wyroku w punkcie 6, czego rezultatem było pozostawienie Sądowi Rejonowemu do rozstrzygnięcia o kosztach opinii biegłego z zakresu rachunkowości.

Przechodząc do dalszych rozważań należy zaznaczyć, że zgodnie z treścią art. 398^{2o} k.p.c. Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 kwietnia 2013r. sygn. akt II PK 244//11. W wyroku tym Sąd podkreślił, że nie ulega żadnej wątpliwości, że wprowadzenie niekorzystnych zmian warunków wynagradzania, czy przyznawania innych świadczeń wymagają, zgodnie z przepisami art. 241¹³ § 2 k.p., dokonania wypowiedzenia zmieniającego lub porozumienia stron stosunku pracy. Powódka zmian tych nie zaakceptowała, a pracodawca nie wypowiedział jej warunków wynagradzania. Tak więc nowe warunki wynagradzania i przyznawania innych świadczeń mogły obowiązywać jedynie w zakresie korzystniejszym. Natomiast w pozostałej części powinny być respektowane warunki dotychczasowe. Sąd Najwyższy ponadto zaznaczył, iż problemu diet za podróże zagraniczne nie można rozstrzygnąć przyjmując, że praca konduktorów jest typową pracą pracownika mobilnego. Oparcie rozstrzygnięcia na uchwale Sądu Najwyższego dotyczącej pracowników mobilnych (II PZP 11/08, OSNP 2009, nr 13-14, poz. 166), tak jak to zrobił Sąd Okręgowy w wyroku z dnia 21 grudnia 2011r., nie powinno mieć w sprawie miejsca. Zasadniczym tego powodem jest to, że w akcie wewnątrzzakładowym określone zostały świadczenia (diety) z tego tytułu.

Powództwo B. K. o diety za podróże zagraniczne zasługiwało na uwzględnienie w całości.

W przedmiotowej sprawie kluczowym zagadnieniem, podlegającym ocenie Sądu, były zasady wynagradzania powódki przed i po 1 kwietnia 2004r. Miały one bowiem decydujące znaczenie w przedmiocie rozstrzygnięcia prawidłowości wyliczenia i wypłaty diet należnych B. K.. W trakcie postępowania powódka konsekwentnie powoływała się na okoliczność, iż zmiany do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy wprowadzone Protokołem Dodatkowym Nr 1 jej nie dotyczyły, gdyż nie wyraziła ona zgody na zapisy Aneksu nr (...) do umowy o pracę. Natomiast strona pozwana prezentowała stanowisko odmienne wskazując, że składniki których wyrównania żądała B. K., zostały jej wypłacone zgodnie z postanowieniami (...) w prawidłowej wysokości.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 kwietnia 2013r., sygn. akt II PK 244/12, w świetle obowiązujących przepisów kodeksu pracy nie budzi żadnych wątpliwości, że pracodawca ma prawo dokonać zmiany warunków pracy pracowników zarówno wówczas, gdy wynikają one wprost z umowy o pracę, jak i wtedy, kiedy stosowne regulacje są wprowadzone Zakładowym Układem Zbiorowym Pracy. Art. 241¹³ k.p. normuje sytuację, w której w trakcie obowiązywania umowy wchodzi w życie lub zmienia się treść układu zbiorowego pracy. §1 wymienionego przepisu wskazuje, że korzystniejsze postanowienia układu, z dniem jego wejścia w życie, zastępują z mocy prawa wynikające z dotychczasowych przepisów prawa pracy warunki umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. W myśl §2 postanowienia układu mniej korzystne dla pracowników wprowadza się w drodze wypowiedzenia pracownikom dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. Przy wypowiedzeniu dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy nie mają zastosowania przepisy ograniczające dopuszczalność wypowiedzenia warunków takiej umowy lub aktu. Zostało to potwierdzone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 grudnia 2005r., w którym wskazał, że wprowadzenie niekorzystnej dla pracowników zmiany porozumienia zbiorowego będącego źródłem prawa pracy wymaga dokonania wypowiedzeń zmieniających (art. 42 w związku z art. 241¹³ § 2 k.p.) (IIIPK 95/05, OSNP 2006/19-20/303). Zgodnie z poglądami Sądu Najwyższego wyrażonymi w wyroku z dnia 14 stycznia 2010r., I PK 155/2009 (LexPolonica nr 2366618), wypowiedzenie zmieniające nie jest wymagane w razie powierzenia pracownikowi, w przypadkach uzasadnionych potrzebami pracodawcy, pracy innej niż określona

w umowie o pracę, ale tylko na okres nieprzekraczający trzech miesięcy w roku kalendarzowym. Jeżeli po upływie trzymiesięcznego okresu pracownik nadal wykonuje obowiązki pracownika delegowanego i stan ten akceptuje, to można przyjąć, że doszło w ten sposób dorozumiany do zawarcia porozumienia zmieniającego warunki pracy (art. 60 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

Oczywistym jest, iż w przedmiotowej sprawie wprowadzenie zmian Protokołem Dodatkowym Nr 1 do (...) w części dotyczącej diet za podróże zagraniczne było dla konduktorów mniej korzystne. Przed wprowadzonymi zmianami, tj. przed 1 kwietnia 2004r. diety były przyznawane konduktorom zgodnie z przepisami dotyczącymi pracowników sfery budżetowej, w walucie obcej, w wysokości określonej w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. (Dz. U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.). Natomiast po 1 kwietnia 2004r. dieta miała być wypłacana w złotych, tak jak przy podróżach na obszarze kraju. Nie ulega zatem wątpliwości, iż powyższe zmiany doprowadziły do pogorszenia sytuacji konduktorów, mieli oni bowiem otrzymywać niższe diety, wyliczane tak, jak przy podróży krajowej, która była dla nich znacznie mniej korzystna, niż w przypadku podróży służbowej zagranicznej.

Wobec powyższego pozwany, chcąc wprowadzić powyższe zmiany powinien dokonać wypowiedzenia dotychczasowych warunków pracy. Nie dotyczyło to podwyższenia powódce stawki wynagrodzenia godzinowego do kwoty 6,90 zł (§ 2 Aneksu Nr (...) do umowy o pracę), bowiem z uwagi na to, że wskazana zmiana była dla pracownika korzystna nie wymagała dokonania wypowiedzenia. Pracodawca mógł zatem jednostronnie przyznać powódce stawkę wyższą, która z mocy samego prawa zastępowała stawkę dotychczasową. Pozostałe zasady wynagradzania powódki wskazane w Protokole Dodatkowym Nr 1, o których mowa w aneksie Nr (...) do umowy o pracę powinny przybrać postać wypowiedzenia albo, co dopuszcza się w praktyce formę porozumienia stron. Przyjmuje się, że obie strony umowy o pracę uprawnione są do wystąpienia z propozycją modyfikowania warunków pracy lub płacy. Do wprowadzenia zmian warunków pracy, płacy lub obu naraz, wymagane jest zgodne oświadczenie woli obu podmiotów. W wyniku porozumienia zmieniającego może nastąpić pogorszenie lub polepszenie dotychczasowych warunków pracy lub płacy. Istotnym jest, by zmiana treści nie prowadziła do rozwiązań, które byłyby mniej korzystne dla pracownika niż przepisy prawa pracy (art. 18 k.p. w związku z art. 9 k.p.) i dyskryminujące. Nie może również prowadzić do naruszenia zakazów ustawowych. Wyrazem przyjęcia nowych warunków może być wyraźna zgoda pracownika bądź zgoda wyrażona w sposób milczący, dorozumiany.

W przedmiotowej sprawie bezsporne było, że po wejściu w życie Protokołu Dodatkowego Nr 1 do (...) strona pozwana nie dokonała wypowiedzenia zmieniającego powódce warunki pracy. Jediną czynnością powziętą wówczas przez pracodawcę było przedstawienie B. K. aneksu nr (...) do umowy o pracę, który możnaby kwalifikować jedynie jako ewentualne porozumienie stron. Przy czym, z uwagi na złożenie przez powódkę zastrzeżenia zmiany do aneksu, do której strona pozwana się nie ustosunkowała, należało uznać, że aneks nr (...) do umowy o pracę nie zaczął obowiązywać. Nie można także powołać się na milczące przyjęcie oferty, bowiem jest ono dopuszczalne jedynie w wyjątkowych sytuacjach i tylko w stosunkach między przedsiębiorcami (art. 68¹ – 68² k.c.), z którymi nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Wobec powyższego, skoro zmiana warunków wynagradzania wprowadzona Protokołem Dodatkowym Nr 1 do (...), nie została wprowadzona w stosunku do B. K., to powódka powinna otrzymywać diety z tytułu podróży zagranicznych w kwotach wyliczonych na podstawie zapisów pierwotnej wersji Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy. Wyliczeń wskazanych składników dokonała biegła. Na podstawie jej wyliczeń diety z tytułu służbowych podróży zagranicznych obliczone na podstawie zasad stosowanych przed 1 kwietnia 2004r. powinny wynieść 27.019,63 zł. Sąd zasądził zatem od pozwanego na rzecz powódki wskazaną kwotę wraz z ustawowymi odsetkami od daty wniesienia pozwu, tj. od 28 lipca 2007r. do dnia zapłaty.

O rygorze natychmiastowej wykonalności Sąd orzekł w punkcie 2 na podstawie art. 477² § 1 k.p.c., zgodnie z którym Sąd, zasądzając należność pracownika w sprawach z zakresu prawa pracy z urzędu nadaje wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności w części nie przekraczającej pełnego jednomiesięcznego wynagrodzenia powodowego pracownika, tj. do kwoty 3.876,26 zł.

Sąd zasądził na rzecz powódki w niniejszej sprawie kwotę 27.019,63 zł tytułem diet za podróże służbowe, kwotę 4.051,90 zł tytułem wyrównania wynagrodzenia i dodatku stażowego (kwota zasądzoną wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 29 marca 2011r.), a także kwotę 9.940,55 zł tytułem wyrównania wynagrodzenia i dodatku stażowego (kwota zasądzona wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 13 grudnia 2013r.), tj. łącznie kwotę 41.012,08 zł. W pozostałym zakresie, tzn. w części dotyczącej umorzonego postępowania powódkę należy uznać za stronę przegrywającą. Pełna kwota roszczenia z jakim B. K. występowała w przedmiotowej sprawie wynosiła 69.988,15 zł (31.198,95 zł z tytułu diet – k. 313; 29.324,06 zł z tytułu wynagrodzenia i 9.465,14 zł z tytułu dodatku stażowego – k. 319), zatem uzyskując 41.012,08 zł powódka wygrała w 59 %, przegrała zaś w 41 %. W przedmiotowej sprawie Sąd przyznał biegłemu sądowemu wynagrodzenie za sporządzenie dwóch opinii sądowych na łączną kwotę 2.293,92 zł (860,22 zł – k. 477; 1.433,70 zł – k. 389), przy czym w toku postępowania pozwany uiszczył zaliczkę na poczet wynagrodzenia biegłego w kwocie 500 zł. Mając powyższe na uwadze Sąd w punkcie 3 nakazał (...) S.A. zwrócić Skarbowi Państwa – Kasie Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe kwotę 853,41 zł ($[59\% \times 2.293,92 \text{ zł}] = 1.353,41 \text{ zł} - 500 \text{ zł}$) z tytułu kosztów opinii biegłego odpowiednio do części, w jakiej pozwany był stroną przegrywającą. W pozostałej części koszty te zostały przejęte na rachunek Skarbu Państwa.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 kodeksu postępowania cywilnego, który stanowi, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Biorąc pod uwagę stosunkowe wygranie procesu, w punkcie V orzeczenia Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.062,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu – zgodnie z ust. 6 pkt. 5 w zw. z ust. 11 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.),

Z powyższych względów Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

1. Odnotować;
2. Doręczyć odpis wyroku z pisemnym uzasadnieniem pełnomocnikowi pozwanego.

19/05/2014 r.